

De nieuwe donorwet

In de afgelopen tijd is huis aan huis de folder 'Het nieuwe donorregister', met als ondertitel: 'Wat betekent dat voor mij?' verspreid. Er wordt in beschreven dat de nieuwe donorwet met ingang van 1 juli 2020 van kracht wordt en dat van iedere volwassene zijn keuze rondom orgaandonatie wordt vastgelegd in het donorregister.

Op de vraag hoe we hiermee om moeten gaan, komen we in een volgend artikel terug. In dit artikel willen we, naar aanleiding van verschillende vragen, nog een kort vervolg geven aan de artikelenserie die eind 2017 in De Saambinder heeft gestaan.

Orgaandonatie is een heel teer en emotioneel onderwerp, want het gaat over leven en dood. Het roept ook moeilijke ethische vragen op. Deze bewegen zich tussen twee uitersten: ten eerste: orgaandonatie is een daad van naastenliefde en is dus geoorloofd, en als tweede: orgaandonatie is niet geoorloofd omdat de mens niet eigenmachtig beslissen mag om na het overlijden organen uit het lichaam te laten wegnemen. Daarbij zou volledige afwijzing van orgaandonatie inhouden dat men ook afwijst dat iemand een orgaan ontvangt. De slotzin van de artikelen destijds was: 'Laten we de nodige nuchterheid betrachten, laat ieder zijn verantwoordelijkheid nemen. En laat ieder voor zich komen tot een afgewogen gewetensbeslissing voor Gods aangezicht'.

Bij het afwegen van zo'n beslissing vragen twee zaken, die in de voorlichting van de overheid onderbelicht blijven, nog de aandacht. Ik noem ze, om ervoor te waarschuwen dat iemand, die overweegt zich als donor te laten registreren, niet al te lichtvaardig, zonder enige voorkennis van hoe het bij orgaandonatie toegaat, zo'n beslissing neemt.

Ingrijpend en emotioneel

Het eerste is dat er inmiddels heel wat verhalen bekend zijn van nabestaanden van donoren, die pas achteraf zijn gaan beseffen dat ze zich totaal niet hebben gerealiseerd hoe ingrijpend en emotioneel het uitnemen van organen is. Het zijn verhalen in de zin van: 'Als we tevoren hadden geweten hoe het er allemaal aan toeging, dan hadden we elkaar afgeraden om donor te willen zijn'.

De snelheid waarmee de procedure om organen te verwijderen verliep, vanaf het moment dat de hersendood was vastgesteld, wordt door velen als heel overrompelend ervaren. Tegelijkertijd heeft men zich niet gerealiseerd hoe groot de schok en hoe groot het contrast is tussen het moment waarop men nog staat bij een dierbare, die (kunstmatig) ademt en wiens hart klopt en wiens lichaam warm aanvoelt, en het andere moment waarop men, na verloop van enige tijd, toegelaten wordt bij dezelfde persoon die niet meer ademt, van wie het hart niet meer klopt en van wie het lichaam inmiddels koud aanvoelt.

Een spannend moment

Het tweede wat aandacht behoeft, is het vaststellen dat iemand overleden is. Als overlijdenscriterium wordt het criterium van de hersendood gehanteerd, zoals dat is vastgelegd in het hersenprotocol dat is opgesteld door de Gezondheidsraad. Daarin staat dat, als er geen hersenactiviteit meer wordt waargenomen, er een moment aanbreekt dat, om zeker te zijn van het overlijden, de zogenoemde 'apneustest' moet worden uitgevoerd.

Dit betekent dat de kunstmatige beademing wordt gestopt om te zien of iemand nog spontaan en uit zichzelf blijft ademen. Dit is een heel spannend moment. Als iemand zelf blijft ademen, is er dan wel echt sprake van dat die persoon overleden is? En kan zo'n test bij iemand in

kritieke toestand, waarbij de beademing wordt gestopt, er niet juist voor zorgen dat iemand daardoor overlijdt?

Er zijn gevallen beschreven waarbij de patiënt nog kortere of langere tijd zelf bleef ademen. Er zijn ook gevallen beschreven waarbij de nabestaanden, terecht of onterecht, sterk de indruk hadden dat het tweede het geval was. Iemand noemde daarom de apneutest 'de achilleshiel van de orgaandonatie'.

Niet zinloos medisch handelen

Ik pleit niet voor eindeloos doorgaan met zinloos medisch handelen, maar wil er wel de vinger bij leggen dat er in de uitvoering van het hersenprotocol een heel spannend moment zit waarop kan blijken dat, wat men medisch voor nagenoeg 100 procent zekerheid verondersteld had, toch anders uitvalt.

Als iemand van de beademingsapparatuur afgaat, zal men binnen enkele uren op een natuurlijke manier overlijden aan een hartstilstand. Iemand kan dan nog wel donor zijn, maar het hart zal dan niet meer gedoneerd kunnen worden. In dat geval zullen er rondom het levenseinde voor nabestaanden veel minder vragen overblijven.

ds. A. Schreuder, Beekbergen

De nieuwe donorwet

We gaan in dit tweede artikel in op de folder 'Het nieuwe donorregister' die bij u in de bus is gevallen. Daarin wordt iedere Nederlander van 18 jaar en ouder opgeroepen om zijn of haar keuze om wel of geen donor te zijn kenbaar te maken.

Hoewel we het betreuren dat door deze nieuwe wet het 'nee-tenzij' principe is ingewisseld voor het 'ja-tenzij' principe, kunnen we niet om deze wet heen. Het is trouwens opvallend dat er ook nogal wat mensen zijn die bezwaar hebben tegen deze nieuwe wet, niet vanuit godsdienstige overwegingen, maar vanuit een ander beginsel. Zij vinden dat de overheid de menselijke autonomie schendt door een wet aan te nemen die uitgaat van de veronderstelling dat het lichaam niet van de individuele mens zelf is, maar van de overheid als geheel. Vanuit hun visie op de menselijke autonomie vinden zij dat het 'nee-tenzij' principe ten onrechte is ingewisseld voor dat van 'ja-tenzij'.

Recht doen aan vrijwilligheid

Vanuit onze achtergrond hebben we altijd gepleit voor het 'nee-tenzij' principe, omdat dat het meest recht doet aan het aspect van vrijwilligheid. Nu dat principe echter is veranderd in 'ja-tenzij', betekent dat niet dat we tot iets gedwongen worden wat we niet willen. Wel moeten we nu zelf actief aangeven wat onze keuze is. Hoe het maken van een keuze in zijn werk gaat, kunt u duidelijk lezen in de folder.

Allereerst wil ik erop wijzen dat in de folder wordt benadrukt dat u goed over uw keuze moet nadenken en daar ook met familie of naaste vrienden over moet praten. Misschien is dit wel het belangrijkste uit de folder, dat u duidelijk voor uzelf en met uw naaste omgeving een mening hebt gevormd over de keuze die u maakt.

Hoewel de overheid in de folder alleen vraagt of u bij uw sterven wel of niet donor wilt zijn, moeten we onszelf een veel belangrijkere vraag stellen. Dat is de vraag waar het sterven ons

zal brengen in de eeuwigheid. De overheid roept ons op iets lichamelijks af te staan, maar de Heere roept ons op om bezig te zijn met de vraag of we mogen weten met lichaam en ziel het eigendom te zijn van Christus.

Naast deze opmerking verwijs ik nog naar de twee zaken die ik in het vorige artikel heb genoemd om die mee te nemen in uw overwegingen om tot een keuze te komen.

Een gewetensbeslissing

Het maken van een keuze varieert van: ja, nee, mijn partner of familie beslist en tenslotte een door mij aangewezen persoon beslist. Bij iedere keuze wil ik één opmerking maken.

Als u 'ja' invult, heeft u zich ook goed gerealiseerd wat dat betekent voor de nabestaanden. 'Ja' invullen is wel een individuele beslissing, maar raakt ook direct degenen die aan u verbonden zijn.

Als u 'nee' invult, hoeft u zich niet te verontschuldigen dat u geen 'ja' invult. Het gaat om immers om een gewetensbeslissing.

Als u invult dat uw partner of familie beslist, moet u er wel van tevoren duidelijk met hen over gesproken hebben waarom u de beslissing aan hen overlaat.

De vierde keuze is dat u een persoon kiest die voor u beslist. Ik begrijp deze keuzemogelijkheid niet zo goed. Ik denk dat deze keuze tegemoet wil komen aan het individualisme van onze dagen, waarin iemand een leven leidt waarin familiebanden geen rol spelen.

Boek des levens

Tenslotte wil ik nog één opmerking maken. Hoewel ieder Nederlander een keuze moet maken, zal in veel gevallen de donorvraag niet aan de orde komen bij het overlijden. Die vraag komt in de meeste gevallen (niet in alle gevallen) vooral aan de orde als iemand overlijdt na een ernstig ongeval of andere acute aandoeningen waarbij men op de IC behandeld wordt.

Wat ik hiermee wil zeggen is dat, als iemand 'ja' invult, dit nog helemaal niet betekent dat hij/zij bij het overlijden ook werkelijk donor zal zijn. De wet vraagt zich uit te spreken over de mogelijkheid van wel/niet, maar of dat ook werkelijkheid wordt, ligt niet in onze maar in Gods hand. Hij bepaalt het moment van ons levenseinde en ook hoe dat zal zijn. Dan is het voor ons niet beslissend hoe we in het donorregister geregistreerd staan, maar wel of onze naam geschreven staat in het boek des levens.

ds. A. Schreuder, Beekbergen

De artikelen zijn eerder gepubliceerd geweest in de Saambinder van 22 en 29 augustus 2019 en met toestemming van de Saambinder gepubliceerd.